Квасник О. В.
м. Харків, Україна
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

СТВОРЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ФАХІВЦЯ-ЛІДЕРА

Під час вимушених змін та невизначеності у шляху набуття компетентностей слід навчитися швидкої адаптації з усталеним уявленням якості освітнього процесу. Таким компонентом особистості фахівця стає толерантність до тих неконкретних аспектів та швидких незапланованих змін, які можуть порушити звичайний ритм роботи або навчання. Така якість дозволить вчасно мобілізувати набуті компетентності та запровадити адаптивний план дій, зберегти якість роботи або навчального процесу, дати можливість особистості перебудувати план дій без суттєвих стресових ситуацій.

Через причини непередбаченої поведінки соціально-економічного середовища, зокрема пандемії, було зумовлено інтерес до проблеми невизначеності (Є. Белінська, В. Зінченко, Т. Корнілова, О. Соколова, Д. Леонтьєв, О. Федоров та ін.). Наприклад, Г. Андрєєва називає невизначеність соціальною нестабільністю, яка висуває підвищені вимоги до людини з позиції активності [1, с. 78]. З огляду на контекст прийняття рішень (Т. Корнілова, Ю. Козелецький та ін.), невизначеність трактують у контексті наявності/відсутності інформації про альтернативи вибору та його результатів.

Поняття «толерантність до невизначеності» вперше згадано у Е. Френкель-Брунсвік. Вивченню проблеми толерантності у вітчизняних та зарубіжних психологічних дослідженнях присвячені роботи Е. Френкель-Брунсвік (E. Frenkel-Brunswik), К. Баднер (K. Budner), Н. Петрова, О. Луковицької, М. Юртаєвої та інших дослідників. Один із перспективних поглядів на структуру толерантності до невизначеності пропонує О. Луковицька, що визначає її як соціально-психологічну установку з трикомпонентною структурою, оскільки вона містить у собі оцінювання невизначеності, емоційне реагування і певне поведінкове реагування [2]. На нашу думку, влучним є бачення Д. Леонтьєва, який розглядає конструкт «толерантність до невизначеності» як фундаментальний психологічний ресурс особистості, який допомагає

зробити вибір певних стратегій оволодіння складними життєвими ситуаціями [3].

Отже, одним із шляхів розвитку толерантності до невизначеності фахівця-лідера, який бачить напрямок розвитку і себе, і своєї команди, буде створення особистісної траєкторії розвитку, що визначить пріоритети та життєво необхідні межі розвитку, вдосконалення, самореалізації, різних рівнів його прояву [4].

На думку А. Хуторського, індивідуальна освітня траєкторія – це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного суб'єкта навчання в освіті. А. Гаязов індивідуальну освітню траєкторію вважає проявом стилю діяльності кожного, хто навчається, який залежить від його мотивації, здібностей і здійснюється у співпраці з педагогом, сприяє створенню умов для самовираження особистості при обов'язковому досягненні поставлених цілей навчання. Можна зробити висновок, що індивідуальна освітня траєкторія фахівця-лідера має певні структурні компоненти, зокрема, персональну програму розвитку та самореалізації, що сприяє ефективному формуванню його професіоналізму, компетентностей, відповідними його віку і здібностям, інтересам, мотивації тощо. І реалізується індивідуальна освітня траєкторія фахівця-лідера в рамках освітньо-професійної програми підготовки.

Серед характеристик індивідуальної траєкторії існують дві провідні: темп навчання (швидкість засвоєння нового знання або інтенсивність освітньої діяльності) й освітній продукт. Освітні продукти тих, хто навчається, відрізняються за обсягом і за змістом через індивідуальні особливості та відповідні їм дії, які застосовані були при вивченні одного й того ж фундаментального освітнього об'єкта. Відповідно, забезпечивши певні структурні елементи, які дозволяють зорієнтувати в необхідних заходах суб'єкта, незалежно від зовнішнього супроводу, можна надати стабільності певним психологічним характеристикам фахівця-лідера, завдяки яким він зможе підвищити показники толерантності до невизначеності та сконцентрувати свої дії на досягненні мети з урахуванням перспектив.

Саме вибір індивідуальної траєкторії молодих фахівців стає запорукою їхнього ефективного навчання та стабільного рівня професіоналізму. Обрис можливих варіантів забезпечує відповідну реакцію та психологічний аспект діяльності, стійкість, яка впливає на статус особистості, вправність дій, стабілізацію стану після форс-мажорних обставин тощо. Процес вибору траєкторії, підготовка до формування чи розвитку компонента толерантності до невизначеності

потребує чітких схем організації, планування, забезпечення механізму з його реалізації, певної якісної технології, що дозволить фахівцям-лідерам мати перспективи у професійному контексті. Така альтернатива забезпечить широкий вибір для подальшого розвитку особистості. Вищий навчальний заклад зобов'язаний забезпечити йому право на будову особистого світу знань протягом навчання професії.

Безперечно, тема толерантності до невизначеності набуває актуальності під час непередбачуваності зовнішньої ситуації існування особистості, і одним із перспективних шляхів її становлення та розвитку є побудова індивідуальної траєкторії особистості, зокрема, під час здобуття освітнього рівня, а згодом – реалізації його у процесі здійснення професійних обов'язків. Особливим завданням закладів вищої освіти постає питання точної селекції технологій, методик створення індивідуальних траєкторій, а також їхньої мобільності у контексті впровадження компоненту толерантності до невизначеності у структурі особистості фахівця-лідера.

Література. 1. *Андреева Г. М.* Социальная психология. Учебник для высших учебных заведении. Москва: Аспект Пресс. 2001. С. 290. URL: http://elibrary.bsu.az/books_163/N_5.pdf. 2. *Луковицкая Е. Г.* Социально-психологическое значение толерантности к неопределенности : Автореф. дис.на соискание уч.степени канд. психол. наук: спец.19.00.05 «Социальная психология». Санкт-Питербург. 1998. С. 34. 3. *Омельченко Л. М.* Вплив ситуації невизначеності на процес соціалізації сучасної української молоді. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2015. Вип. 230. С. 282–288. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2015_230_45 4. Обов'язкові складові особистості харизматичного лідера як запорука його успіху. Лідер. Еліта. Суспільство = Leader. Elite. Society. 2017. № 1. С. 60–73.

Лісовий В. А.
м. Київ, Україна
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Оновлення системи мистецької освіти в Україні, її перехід на